

HAC

sıkça sorulanlar

DİB
YAYINLARI

HAC

sıkça sorulanlar

DİB
YAYINLARI

ÖN SÖZ

Hac, şartlarını taşıyan müslümanların ömürde bir kere yerine getirmekle yükümlü olduğu farz bir ibadettir. Bu ibadet Mekke’de birden fazla yerde yapılan ve her birinin kendine has **şekil** ve hükümleri bulunan uygulamalar bütünüdür. Bu hükümlerin tamamını **öğrenerek** hatasız bir hac yapmak **özellikle** geniş halk kitleleri için zor olmaktadır. Bu sebeple hac ibadeti organize bir **şekilde** yapılmakta, hacı adaylarına **önderlik** edecek, onları hac konusunda bilgilendirecek din görevlileri bu organizasyonda görev almaktadır.

Başkanlığımız gerek hacı adaylarının, gerekse din görevlilerinin yararlanacağı, “*Hac Rehberi*”, “*Haccı Anlamak*”, “*Umre Rehberi*” başlıklı kitaplar hazırlamış ve hizmete sunmuştur. Bu tür eserler karşılaşılan bir **çok** sorunun cevabını doğrudan içermekteyse de, bunlarda yer alan bazı bilgilerbazı tereddütlere sebep olabilmektedir.

Din **İşleri** Yüksek Kurulu, yıllardır Kurula ve oradaki fetva ekibine gelen soruları dikkate alarak görevlilerimizin karşılaşacakları soruların cevaplarını pratik olarak bulabilecekleri bir rehberin hazırlanmasının yararlı olacağı mülahazası ile elinizdeki kitapçığı hazırlamıştır.

Kitapçık, hacle ilgili olarak hacı adayları tarafından sıklıkla sorulan soruların cevaplarını içermektedir. **Şartlarla** imkanların oldukça değiştiği günümüzde, hacılarımızın daha güvenli bir hac yapması için bazen Suud’lu yetkililerin yaptığı düzenlemeler, bazen de zaruret, ihtiyaç veya maslahat gereği farklı mezheplerden yararlanılma cihetine gidilmiştir. Bu nedenle verilen

bazı cevaplarda farklı mezheplere ait görüşlere de yer verilmiştir.

İlk baskısı 2009 yılında yapılan kitapçık tekrar gözden geçirilip bazı yeni soru ve problemlerin eklenmesi ile genişletilmiş ve konu fihristi eklenmiştir.

Kitapçığın yararlı olacağını umuyoruz.

Diyanet İşleri Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

I- İHRAM YASAKLARI VE CEZALARI	23
Soru 1 Afakiler Ciddede ihrama girebilirler mi?	25
Soru 2 İhram namazının hükmü nedir?	25
Soru 3 İhramdan çıkmak için banyo yapmanın hükmü nedir?	25
Soru 4 Mikat sınırlarını ihramsız geçen kimseye ne gerekir?	26
Soru 5 Mekke'ye İhramlı olarak girmelerine izin verilmeyen kişilerin, mîkat mahallinde elbiselerini çıkarmadan ihrama girip, bu şekilde Harem bölgesine girmeleri halinde kendilerine ne gerekir?	26
Soru 6 İhramlı kişi arkası kemerli terlik giyebilir mi?	27

Soru 7	İhramlı kimsenin elbise veya iç çamaşırı giymesi durumunda kendisine ne gerekir?	27
Soru 8	Umre ihramına girdikten sonra henüz tavaf yapmadan hastalanıp elbise giyen veya giydirilen kimsenin ceza ödemesi gerekir mi?	28
Soru 9	Umre ihramına girdiği halde, henüz tavaf ve say yapmadan mazeretsiz olarak bir gündüz veya gece süresince elbise giyen kişinin ne yapması gerekir?	28
Soru10	Hac için ihrama girdikten sonra henüz birinci tahallül gerçekleşmeden mazeretsiz olarak bir gündüz veya gece süresince elbise giyen kişiye ne gerekir?	29
Soru11	İhramlı kimse çamaşır yıkarken sabun ve deterjan kullanabilir mi?	30
Soru 12	İhramlı kimse, vücudunda kokulu sabun kullanırsa, ne gerekir?	30

Soru 13	İhramlının saç kremi vb. şeyleri kullanmasının hükmü nedir?	30
Soru 14	Umre ihramından çıkma aşamasına geldiği halde tıraş olmadan elbise giyen kişiye ne gerekir?	31
Soru 15	Hac için ihrama girdikten sonra hac menasikinden hiçbirini yapmadan tıraş olan kimsenin ne yapması gerekir?	32
Soru 16	İhramlı iken sakal tıraşı olan kişiye ne gerekir?	33
Soru 17	Umrenin tavaf ve sa'yini yapıp tıraş olmayı unutan kişinin ne yapması gerekir?	33
Soru 18	İhramlı iken kasık ve koltuk altlarındaki tüyleri temizleyen kişiye ne gerekir?	34
Soru 19	Kıran haccına niyet eden bir kimse umre tavafını ve sa'yini yaptıktan sonra tıraş olursa kendisine ne gerekir?	34

Soru 20	İhramlı bir kimse, İhramdan çıkacak konuma gelen bir kimseyi tıraş edebilir mi?	35
Soru 21	İhramdan çıkma aşamasına gelmemiş bir kimsenin ihramsız bir kimseyi tıraş etmesi durumunda ne yapması gerekir?	35
Soru 22	İhramlının tırnak kesmesinin veya kopmak üzere olan bir tırnağı koparmasının hükmü nedir?	36
Soru 23	Umrenin tavaf ve sa'yini yaptıktan sonra sakal tıraşı olarak ihramdan çıktığını zanneden kimsenin ne yapması gerekir?	36
Soru 24	Tavaf ve sa'yi yapıp, tıraş olmayı geciktiren kişiye herhangi bir ceza gerekir mi?	37
Soru 25	İhramlının tıraş olması veya vücudundaki kılları koparmasının hükmü nedir?	37
Soru 26	İhram yasaklarından birini ihlal eden kıran hacısına ne gerekir?	38

Soru 27	Temettu haccına niyet eden bir kimsenin, umresini yapıp ihramdan çıktıktan sonra hac için ihrama girinceye kadar eşiyile cinsel ilişkide bulunmasının hükmü nedir?	38
---------	--	----

II- NİYET 39

Soru 28	İfrad haccına niyet eden ve kudûm tavafını yapan kişi, bu haccını kırana çevirebilir mi?	41
Soru 29	Kıran haccına niyet eden kişi, tavaf ve say yapmadan niyetini değiştirip temettu haccına dönüştürebilir mi?	41
Soru 30	Temettü haccına niyet eden kişi, umre ihramından çıkmadan önce niyetini değiştirip kırana dönüştürebilir mi?	41

III- TAVAF 43

Soru 31	Tavaf esnasında abdesti bozulan kişinin ne yapması gerekir?	45
Soru 32	Umre tavafının ilk dört şavtından birinde abdesti bozulan kimse, tavafa devam edip sa'y yapar ve saçlarını keserek ihramdan çıkarsa ne yapması gerekir?	45

Soru 33	Hanefi mezhebine mensup bir kimse umre veya ziyaret tavafı esnasında eli kanarsa Şafii mezhebini taklit edebilir mi?	46
Soru 34	Harem-i şerife girip çıkarken veya tavaf yaparken eli kadına değen kimsenin abdesti bozulur mu?	46
Soru 35	Tavaf veya sa'y yaparken kaç şavt yaptığını unutan kişinin ne yapması gerekir?	47
Soru 36	Umre tavafını abdestsiz yapan veya yaparken abdesti bozulup, yeniden abdest almadan tavafa devam edip tamamlayan kişinin ne yapması gerekir?	48
Soru 37	Tavafın şavtlarının eksik yapılması durumunda ne gerekir?	48
Soru 38	Bir mazereti olmadığı halde tekerlekli sandalyeye binerek tavaf yapan kimsenin tavafı geçerli midir?	49
Soru 39	Başkası adına nafile tavaf yapılabilir mi?	49

Soru 40	Tavaf, geri geri yürüyerek yapılırsa geçerli olur mu?	50
Soru 41	Ziyaret tavafı ihramsız yapılabilir mi?	50
Soru 42	Namaz kılınması mekruh olan vakitlerde tavaf yapılabilir mi?	50
IV-TAVAF NAMAZI		51
Soru 43	Tavaf namazının hükmü nedir? Nerede ve nasıl kılınmalıdır?	53
Soru 44	Tavaf namazını kılmadan peşpeşe birkaç defa tavaf yapmanın bir sakıncası var mıdır?	53
Soru 45	Namaz kılınması mekruh olan vakitlerde tavaf namazı kılınabilir mi?	54
Soru 46	Sa'yden sonra kılınması gereken bir namaz var mıdır?	54
Soru 47	Mescitte uyuyan kişi uyandıktan sonra abdest almadan namaz kılabilir mi?	55

V- SA'Y	57
Soru 48 Sa'yin şavtlarını eksik yapan kişiye ne gerekir?	59
Soru 49 Meşru bir mazereti olmadığı halde arabaya binerek sa'y yapan kimsenin ne yapması gerekir?	59
Soru 50 Geçerli olmayan bir tavaftan sonra sa'y yapan kimsenin ne yapması gerekir?	60
Soru 51 Umre Tavafını yapıp, sa'y yapmadan tıraş olarak ihramdan çıkan kişinin ne yapması gerekir?	60
Soru 52 Sa'y esnasında abdesti bozulan kişi ne yapmalıdır?	61
Soru 53 Henüz tavaf yapmadan sa'y yapıp tıraş olan kimsenin ne yapması gerekir?	61
Soru 54 Umrenin tavaf ve sa'yini tamamlayan ancak henüz tıraş olup ihramdan çıkmadan önce cinsel ilişkide bulunan eşlere ne gerekir?	62

VI- ŞEYTAN TAŞLAMA		63
Soru 55	Cemerata abdestsiz taş atmak caiz midir?	65
Soru 56	Bayramın ilk g¼n¼ gece yarısından önce Akabe cemresine taş atmak caiz midir?	65
Soru 57	Mazereti nedeniyle Şeytan taşlamayı tamamlamadan Mekke'den ayrılmak zorunda kalan kimsenin ne yapması gerekir?	66
Soru 58	Vaktinde atılamayan taşların kazası nasıl yapılır?	66
VII- KURBAN (HEDY)		67
Soru 59	Temettu ve Kıran haclarının hedylerinin (hac kurbanı) kesim vakti ne zaman başlar?	69
Soru 60	Temett¼ veya kıran haccına niyet eden bir kimse kurban kesme imkânına sahip olduğu halde bunun yerine oruÇ tutabilir mi?	70

Soru 61	Hacda Akabe Cemresine taş atma, kurban kesme ve tıraş olma fiilleri arasında tertibe riayet etmeyen kimseye ceza gerekir mi?	70
VIII- UMRE		71
Soru 62	Umre yapmak üzere ihrama girip Mekke'ye gelen kişi sağlık sorunları sebebiyle umresini erteleyebilir mi?	73
Soru 63	Tavaf veya sa'yden herhangi biri yapılmadan umre tamam olur mu?	73
Soru 64	Kurban bayramı günlerinde umre yapılabilir mi?	74
Soru 65	Hac veya umre için Mekkede bulunanların umre yaptıktan sonra kalan günlerde yeni bir umre yapmayı mı, yoksa bunun yerine nafile tavafı mı tercih etmelidirler?	75
Soru 66	Her umre için mikata gitmek gerekir mi?	75

Soru 67	Yapılan birden çok nafîle tavaf veya umre hac farızası yerine geçer mi?	76
Soru 68	İmkan bulup Kâbe'yi gören veya umre yapan kişiye hac farz olur mu?	76
Soru 69	Hac ve umre görevlerini yaparken belli duaları okumanın hükmü nedir?	77
Soru 70	Başkaları adına yapılan umre veya nafîle tavafların hükmü nedir?	77
Soru 71	Hacer-i Esved'e dokunamamak hac veya umrenin eksikliğine sebep olur mu?	78
IX- VEKÂLET		79
Soru 72	Temettü haccına niyet etmiş olan bir kimse, umreyi kendi adına, haccı da başkası adına veya haccı kendi adına, umreyi başkası adına yapabilir mi?	81
Soru 73	Görevli bir kimse ölen bir yakını için hac yapabilir mi?	81

Soru 74	Temettü haccı yapmak üzere vekil olan kimse, umreyi kendisi için yaparsa ne gerekir?	82
Soru 75	Türkiye'deki bir kimse, adına hac yapmak için Suudi Arabistan'daki bir kişiye vekalet verebilir mi?	83
Soru 76	Arafat'tan önce komada olup ölmek üzere olan hacı adayını bulduğu yerden bedel tavin edilebilir mi?	84
Soru 77	Bedel hac için gelen kimse hangi hacca niyet etmelidir?	84
X- KADINLARA AİT ÖZEL HALLER		85
Soru 78	Özel halindeki bir kadın, bu halinden dolayı mikatta ihrama niyet etmeden Mekke'ye gelse, ne yapması gerekir?	87
Soru 79	Özel hali sebebi ile umresini yapamayan kadın doğrudan Arafat'a çıkabilir mi	88

Soru 80	Özel halinde iken umrenin tavaf ve sa'yini yapıp, saçını keserek ihramdan çıkan kadının ne yapması gerekir?	88
Soru 81	Kadınların hac veya umrede âdet hallerini geciktiren veya öne alan ilaç kullanmaları caiz midir?	89
Soru 82	Adet geciktirici ilaçların etkisiyle gününden önce veya sonra gelen akıntının hükmü nedir?	90
Soru 83	Özel halinin bitimini beklemeksizin Mekke'yi terk etmek zorunda kalan kadın, bu halde iken ziyaret tavafını yapabilir mi?	91
Soru 84	Menopoz dönemindeki kadının akıntıları ibadetlere engel olur mu?	92
Soru 85	Âdetli olarak Arafat'a çıkan bir kadın, Arafat ve Müzdelife Vakfelerinden sonra Cemerat'ta şeytan taşıyıp ihramdan çıkabilir mi?	92

Soru 86	Normal âdeti bittiği halde âdetin azami süresi bitmeden hac veya umre menâsikini yapıp saçını keserek ihramdan çıkan bir kadın daha sonra leke görürse ne yapması gerekir?	93
Soru 87	Adet hali sona eren bir kadın henüz haccın sa'yini yapmadan saçını keserse, kendisine ne gerekir?	93
Soru 88	Adet hali sona eren bir kadın henüz umrenin sa'yini yapmadan saçını keserse, kendisine ne gerekir?	94
Soru 89	Kafilesi Mekke'den ayrılacak olan bir kadının özel hali sebebiyle "veda tavafı" yapamaması durumunda ne gerekir?	94
Soru 90	Adetli bir kadının Mescid-i Haram'a veya Mescid-i Nebevi'ye girmesinin hükmü nedir?	95
Soru 91	Adetli olarak nafile tavaf yapmanın hükmü nedir?	96

Soru 92	Hac ve umre için Mekke ve Medine’de bulunan eşlerin cinsel ilişkide bulunmalarının hükmü nedir?	96
Soru 93	Kadınlar yanlarında mahremleri olmaksızın hac veya umre yolculuğuna çıkabilirler mi?	96
Soru 94	Bir kadın ihramlı iken elbise değiştirebilir mi?	97
Soru 95	Kadınlar ihramdan çıkmak için saçlarının ne kadarını kesmelidirler?	97
XI- SEFERİLİK		99
Soru 96	Arafat’tan önce Mekke’de 15 günden az, Arafat’tan sonra ise 15 gün veya daha fazla kalan kimsenin seferilik durumu nedir?	101
Soru 97	On beş günlük turla umreye gidenler Mekke ve Medine’de namazlarını nasıl kılarlar?	102

I.

İHRAM YASAKLARI VE CEZALARI

I. İHRAM YASAKLARI VE CEZALARI

1 *Afakîler Ciddede ihrama girebilirler mi?*

Cidde Hill bölgesi sınırları içerisinde kabul edildiği için, Afakîler Ciddede ihrama giremezler.

2 *İhram namazının hükmü nedir?*

İhrama giren kişinin iki rekat ihram namazı kılması sünnettir. Şayet kerahet vakti ise, ihram namazı kılınmamalıdır. Mikat mahallinde unutulmuş kılınmaması halinde Mekke'ye geldikten sonra da kılınabilir. Bu namazın mazeretsiz olarak terk edilmesi mekruhtur. Ancak maddi bir ceza gerekmez. İçinde bulunulan vaktin namazını kılmak da bu iki rekat namazın yerine geçer.

Bu namazın ilk rekatında Fatihâ'dan sonra “Kâfirûn”, ikinci rekatında ise “İhlas” sürelerinin okunması faziletlidir.

3 *İhramdan çıkmak için banyo yapmanın hükmü nedir?*

Hac veya umresini tamamlayan kişinin ihramdan çıkması için banyo yapması müstehaptır.

4 *Mikat sınırlarını ihramsız geçen kimseye ne gerekir?*

Mikat sınırlarını ihramsız geçen kimseye **dem** (koyun veya keçi kesmek) gerekir. Ancak hac veya umre menâsikinden herhangi birine başlamadan dönüp mikat mahallinde ihrama girerse ceza düşer.

5 *Mekke'ye İhramlı olarak girmelerine izin verilmeyen kişilerin, mîkat mahallinde elbiselerini çıkarmadan ihrama girip, bu şekilde Harem bölgesine girmeleri halinde kendilerine ne gerekir?*

Mekke'ye İhramlı olarak girmelerine izin verilmeyen şoför vb. kişilerin, mîkat mahal-

linde elbiselerini çıkarmadan hac veya umre yapmak amacıyla niyet edip telbiye getirerek Harem bölgesine girmeleri durumunda öncelikli olarak elbiselerini çıkarıp ihram bezlerine bürünmeleri gerekir. Ancak ihrama girdikten sonra elbiseli olarak geçirdikleri süre bir gündüz veya bir gecelik (yaklaşık 12 saat veya daha çok) bir zamanı kapsıyorsa, ceza olarak dem (koyun veya keçi kesmek) gerekir. Şayet bundan daha az bir süre elbiseli olarak kalmışlarsa, sadaka-i fitır vermeleri gerekir.

Şafii mezhebine göre ise, muhayyerlik haklarından yararlanıp; ceza olarak bir dem, üç gün oruç tutma veya altı fitre miktarı sadaka verme seçeneklerinden birini tercih edebilirler.

- 6 *İhramlı kişi arkası kemerli terlik giyebilir mi?*
İhramlı iken topukların ve aşık kemiklerinin açık olması gerekir. İhramlı kişi, bu kısımları kapatmayan arkası kemerli terlik giyebilir.
- 7 *İhramlı kimsenin elbise veya iç çamaşırı giymesi durumunda kendisine ne gerekir?*

İhramlı iken bir gündüz veya bir gece süreyle dikişli elbise veya iç çamaşırını giyen kimseye dem (koyun veya keçi kesmek); giyim süresi bir gündüz veya bir geceden daha az olursa bir fitre miktarı sadaka vermek gerekir.

Şafii mezhebine göre ise, muhayyerlik haklarından yararlanıp; ceza olarak bir dem (koyun veya keçi kesme), üç gün oruç tutma veya altı fitre miktarı sadaka verme seçeneklerinden birini tercih edebilir.

- 8 *Umre ihramına girdikten sonra henüz tavaf yapmadan hastalanıp elbise giyen veya giydirilen kimsenin ceza ödemesi gerekir mi?*

Böyle bir kimse; dem (koyun veya keçi kesme), üç gün oruç tutma veya altı fakire birer sadaka verme cezalarından birini seçmekte muhayyerdur.

- 9 *Umre ihramına girdiği halde, henüz tavaf ve say yapmadan mazeretsiz olarak bir gündüz veya gece süresince elbise giyen kişinin ne yapması gerekir?*

Bu durumdaki kişinin, öncelikle elbisesini çıkartıp ihram bezlerine **bürünerek tavaf ve sa'yini** yapması gerekir. Ancak ihramlı iken bir gündüz veya gece süresince elbise giymiş olduğu için ceza olarak bir dem (koyun veya keçi kesmek) gerekir.

Şafii mezhebine göre ise, muhayyerlik haklarından yararlanıp; ceza olarak bir dem (koyun veya keçi kesme), üç gün oruç tutma veya altı fitre miktarı sadaka verme seçeneklerinden birini tercih edebilir.

10 Hac için ihrama girdikten sonra henüz birinci tahallül gerçekleşmeden mazeretsiz olarak bir gündüz veya gece süresince elbise giyen kişiye ne gerekir?

Bu durumdaki kişinin, öncelikle elbisesini çıkartıp ihram bezlerine **bürünmesi** ve birinci tahallül gerçekleşinceye kadar ihramlılık halini sürdürmesi gerekir. Ayrıca ihramlı iken bir gündüz veya gece süresince elbise giymiş olduğu için ceza olarak bir dem (koyun veya keçi kesmek) gerekir.

Şafii mezhebine göre ise, muhayyerlik haklarından yararlanıp; ceza olarak bir dem (koyun veya keçi kesme), üç gün oruç tutma veya altı fitre miktarı sadaka verme seçeneklerinden birini tercih edebilir.

11 İhramlı kimse çamaşır yıkarken sabun ve deterjan kullanabilir mi?

İhramlı kimse çamaşır yıkarken kokulu olmayan sabun ve deterjan kullanabilir. Şafii mezhebine göre ise, ihramlı iken çamaşır yıkamada kokulu da olsa sabun ve deterjan kullanmak caizdir.

12 İhramlı kimse, vücudunda kokulu sabun kullanırsa, ne gerekir?

İhramlı kimse, kokulu sabun kullanırsa dem gerekir. Şafii mezhebine göre ise, ihramlı iken kokulu da olsa sabun kullanmak caizdir.

13 İhramlının saç kremi vb. şeyleri kullanmasının hükmü nedir?

İhramlı kimsenin vücuduna, saç, sakal gibi bir uzvunun tamamına, süslenmek ya da gü-

zel görünmek için krem, yağ, jöle, saç kremi, bilyantin sürmesi ya da kına, saç boyası ve benzeri şeylerle boyaması durumunda kendisine dem (koyun veya keçi); bir uzvun tamamına değil de bir kısmına bunu uygulaması halinde de fitre miktarı sadaka vermesi gerekir.

Şafii mezhebine göre ise, kına için herhangi bir ceza gerekmezse de diğerleri için ceza gerekir ve bu durumdaki kişi muhayyerlik haklarından yararlanarak dem (koyun veya keçi kesme); **üç gün oruç** tutma veya altı fitre miktarı sadaka verme cezalarından herhangi birini tercih edebilir.

Tedavi için sürülen ilâç, merhem veya koku-suz krem ve yağlar için ise bir şey gerekmez.

14 Umre ihramından çıkma aşamasına geldiği halde tıraş olmadan elbise giyen kişiye ne gerekir?

Umre ihramdan çıkmak için saç tıraşı olmak gerekir. **İhramdan çıkma aşamasına geldiği halde tıraş olmadan elbise giyen kişi ihram**

yaşağı işlemiş olur. Eğer elbise giymesi bir gündüz veya bir gece devam etmişse dem; giyim süresi bir gün veya bir geceden az olursa fitre miktarı sadaka vermek gerekir.

Şafii mezhebine göre ise, muhayyerlik haklarından yararlanıp; ceza olarak bir dem (koyun veya keçi kesme), üç gün oruç tutma veya altı fitre miktarı sadaka verme seçeneklerinden birini tercih edebilir.

15 Hac için ihrama girdikten sonra hac menasikinden hiçbirini yapmadan tıraş olan kimsenin ne yapması gerekir?

Hac için ihrama girdikten sonra hac menasikinden hiçbirini yapmadan tıraş olan kişi tıraş olmakla ihramdan çıkmış olmaz; ihram yaşağı işlemiş olur. Böyle bir kimse saçının tamamını veya en az dörtte birini tıraş etmişse, dem (koyun veya keçi kesmek); daha azını tıraş etmişse, sadaka-i fıtır gerekir.

Şafii mezhebine göre ise, muhayyerlik haklarından yararlanıp; ceza olarak bir dem (koyun veya keçi kesme), üç gün oruç tutma

veya altı fitre miktarı sadaka verme seçeneklerinden birini tercih edebilir.

16 İhramlı iken sakal tıraşı olan kişiye ne gerekir?

İhramlı iken sakalın tamamını veya en az dörtte birini tıraş etmek, dem; daha azını tıraş etmek sadaka-i fitir gerektirir.

Şafii mezhebine göre ise muhayyerlik haklarından yararlanıp; ceza olarak bir dem (koyun veya keçi kesme), üç gün oruç tutma veya altı fitre miktarı sadaka verme seçeneklerinden birini tercih edebilir.

17 Umrenin tavaf ve sa'yini yapıp traş olmayı unutan kişinin ne yapması gerekir?

Umre için ihrama girip tavaf ve sa'y yaptıktan sonra saç traş olmayı unutan kişinin, hatırladığında hemen traş olması gerekir. Şayet bu süre içerisinde ihlal ettiği ihram yasakları varsa, ihlal edilen yasağın durumuna göre cezasını öder.

18 İhramlı iken kasık ve koltuk altlarındaki tüyleri temizleyen kişiye ne gerekir?

Hanefi mezhebine göre ihramlı iken koltuk altı veya kasıklardaki tüyleri temizleyen kişiye ceza olarak dem (bir koyun veya keçi kesmek) gerekir.

Şafii, Hanbelî ve Maliki mezheplerine göre ise böyle bir kişi muhayyerlik haklarından yararlanıp; dem (koyun veya keçi kesme), üç gün oruç tutma veya altı fakire sadaka verme seçeneklerinden birini tercih edebilir.

19 Kıran haccına niyet eden bir kimse umre tavafını ve sa'yini yaptıktan sonra tıraş olursa kendisine ne gerekir?

Bu durumdaki kimse ihramdan çıkmış olmaz. Dolayısıyla ihram yasakları devam eder. Böyle bir kimse başının tamamını veya en az dörtte birini tıraş etmişse kendisine iki dem (iki koyun veya iki keçi kesmek); daha azını tıraş etmişse, iki fitre miktarı sadaka vermek gerekir.

Şafii mezhebine göre ise muhayyerlik haklarından yararlanıp; ceza olarak bir dem (koyun veya keçi kesme), üç gün oruç tutma veya altı fitre miktarı sadaka verme seçeneklerinden birini tercih edebilir.

20 İhramlı bir kimse, İhramdan çıkacak konuma gelen bir kimseyi tıraş edebilir mi?

İhramlı bir kimse, ihramdan çıkacak konuma gelen kişiyi tıraş edebilir; bundan dolayı bir ceza gerekmez.

21 İhramdan çıkma aşamasına gelmemiş bir kimsenin ihramsız bir kimseyi tıraş etmesi durumunda ne yapması gerekir?

İhramdan çıkma aşamasına gelmemiş bir kimse ihramlı veya ihramsız kimseleri tıraş edemez. Aksi halde bir fitre miktarı sadaka vermesi gerekir.

Şafii mezhebine göre ise, ihramdan çıkma aşamasına gelmemiş bir kimse ihramsız kimseleri tıraş ettiği takdirde bir şey gerekmez. Ama ihramlı bir kimseyi tıraş ederse fidye ödemesi gerekir. Ancak tıraş edilen

kişi kendisine izin vermişse fidyeyi tıraş edilen şahsın ödemesi gerekir.

Fidye; dem, üç gün oruç veya altı fitre miktarı sadakadır.

22 İhramlının tırnak kesmesinin veya kopmak üzere olan bir tırnağı koparmasının hükmü nedir?

İhramlı kişinin tırnaklarını kesmesi yasaktır. Şayet tırnağını keserse, ceza gerekir; cezası ise kestiği miktara göre değişir. (Detay bilgi için Hac İlmihali s. 166'ya bakınız.) Kendiliğinden kopan veya kırılan tırnakların koparılması ya da kesilip atılması ise cezayı gerektirmez.

23 Umrenin tavaf ve sa'yini yaptıktan sonra sakal tıraşı olarak ihramdan çıktığını zanneden kimsenin ne yapması gerekir?

İhramdan çıkmak için saç tıraşı olmak gerekir. Bunu yapmadan önce sakalın tıraş edilmesiyle kişi ihramdan çıkmış olmaz; sakalın tamamının veya en az dörtte birinin tıraş edilmesi halinde dem (koyun veya keçi kesmek) gerekir.

Şafii mezhebine göre ise böyle bir kimse muhayerlik haklarından yararlanıp; ceza olarak bir dem (koyun veya keçi kesme), üç gün oruç tutma veya altı fitre miktarı sadaka verme seçeneklerinden birini tercih edebilir.

24 Tavaf ve sa'yi yapıp, tıraş olmayı geciktiren kişiye herhangi bir ceza gerekir mi?

Tavaf ve sa'yi yapıp tıraş olmayı geciktiren kişinin ihramlılık hali devam eder. Dolayısıyla kişi, bu süre içerisinde ihram yasaklarından herhangi birini ihlal etmediği sürece, herhangi bir ceza gerekmez. Ancak, ihramlılık süresi içerisinde ihram yasaklarını ihlal etmişse, ihlal ettiği yasağa göre ceza gerekir.

25 İhramlının tıraş olması veya vücudundaki kılları koparmasının hükmü nedir?

İhramlının tıraş olması veya vücudundaki kılları koparması yasaktır. Şayet tıraş olur veya vücudundan kılları koparırsa; tıraş ettiği ya da kopardığı miktara göre ceza öder. (Detay bilgi için Hac İlmihali s. 165'e bakı-

nız.) Ancak kendiliğinden kopup düşen saç veya kıllar için bir şey gerekmez.

26 İhram yasaklarından birini ihlal eden kıran hacısına ne gerekir?

Kıran haccı yapan bir kimseye, ihram yasaklarından birine riayet etmemesi halinde; Hanefi mezhebine göre biri umrenin, diğeri de haccın ihramı için olmak üzere iki ceza gerekir.

Şafiî mezhebine göre ise tek ceza yeterlidir. Cezanın mahiyeti işlenen yasağa göre değişir.

27 Temettu haccına niyet eden bir kimsenin, umresini yapıp ihramdan çıktıktan sonra hac için ihrama girinceye kadar eşiyile cinsel ilişkide bulunmasının hükmü nedir?

Temettu haccına niyet eden bir kimsenin umresini yapıp ihramdan çıktıktan sonra hac için ihrama girinceye kadar eşiyile cinsel ilişkide bulunmasında bir sakınca yoktur.

II.

NİYET

II. NİYET

28 *İfrad haccına niyet eden ve kudüm tavafını yapan kişi, bu haccını kırana çevirebilir mi?*

Hanefi, Şafii ve Maliki mezheplerine göre ifrad haccına niyet eden ve kudüm tavafını yapan kişi bu haccını kırana dönüştüremez.

Hanbelî mezhebine göre ise bu durumdaki kişi haccını kırana dönüştürebilir.

29 *Kıran haccına niyet eden kişi, tavaf ve say yapmadan niyetini değiştirip temettu haccına dönüştürebilir mi?*

Hanefi, Şafii ve Maliki mezheplerine göre Kıran haccına niyet eden kişi bu haccını temettu haccına dönüştüremez.

Hanbelî mezhebine göre ise dönüştürebilir.

30 *Temettü haccına niyet eden kişi, umre ihramından çıkmadan önce niyetini değiştirip kırana dönüştürebilir mi?*

Hanefi, Şafii ve Maliki mezheplerine göre temettu haccına niyet eden kişi, ihramdan çıkmadan önce niyetini değiştirip kırana dönüştüremez.

Hanbelî mezhebine göre ise dönüştürebilir.

III.

TAVAF

III. TAVAF

31 *Tavaf esnasında abdesti bozulan kişinin ne yapması gerekir?*

Tavaf esnasında abdesti bozulan kişi, tavafı bırakıp abdest alarak kaldığı yerden tavafa devam eder; dilerse tavafı baştan başlayarak da yeniden yapabilir.

32 *Umre tavafının ilk dört şavtından birinde abdesti bozulan kimse, tavafa devam edip sa'y yapar ve saçlarını keserek ihramdan çıkarsa ne yapması gerekir?*

Bu durumdaki kişinin tavaf ve sa'yı geçerli olur. Ancak tavafı abdestsiz yaptığı için kendisine dem (koyun veya keçi kesmek) gerekir.

Şafii, Maliki ve Hanbeli mezheplerine göre ise, hadesten taharet tavafın sıhhat şartı olduğu için, bu durumdaki kişinin tavaf

ve sa'yi geçerli değildir; abdest alıp ihrama bürünerek bunları yeniden yapar. Ayrıca ihramdan çıkma vakti gelmeden önce tıraş olup elbise giydiği için ceza gerekir. Buna göre, muhayyerlik haklarından yararlanarak iki dem, 6 gün oruç veya 12 fitre miktarı sadaka verme cezalarından herhangi birini tercih edebilir.

33 Hanefi mezhebine mensup bir kimse umre veya ziyaret tavafı esnasında eli kanarsa Şafii mezhebini taklit edebilir mi?

Hanefi mezhebine mensup bir kişinin tavaf esnasında elinin kanaması halinde abdesti bozulur; bu durumdaki kimsenin yapması gereken abdestini alıp tavafını kaldığı yerden tamamlamak ya da yeniden yapmaktır. Şayet umre veya ziyaret tavafına abdestsiz olarak devam edecek olursa kendisine dem gerekir; abdest alıp tavafı yeniden yaparsa ceza düşer.

Hastalık, yaşlılık ve aşırı izdiham gibi sebeplerle yeniden abdest almanın müşkil olduğu

hallerde ise, şafii mezhebini taklit ederek tavafına devam edebilir.

34 Harem-i şerife girip çıkarken veya tavaf yaparken eli kadına değen kimsenin abdesti bozulur mu?

Şafii mezhebine göre eli kadına değen kimsenin abdesti bozulur. Hanefi mezhebine göre ise erkek ve kadınların birbirlerine ellerinin değmesinden dolayı abdestleri bozulmaz. Dolayısıyla Harem-i Şerif'te abdestle ilgili bu hususta Şafii mezhebine mensup kişilerin Hanefi mezhebinin görüşüyle amel etmeleri uygun olur.

35 Tavaf veya sa'y yaparken kaç şavt yaptığını unutan kişinin ne yapması gerekir?

Kaç şavt yaptığını karar verememiş üç şavt mı, dört şavt mı yaptım diye tereddüt ederse az olan sayıyı esas alarak tavafını veya sa'yini tamamlar. Tavaf ve sa'yı tamamladıktan sonra şavtların sayısında ortaya çıkacak tereddüde ise itibar edilmez.

36 Umre tavafını abdestsiz yapan veya yaparken abdesti bozulup, yeniden abdest almadan tavafa devam edip tamamlayan kişinin ne yapması gerekir?

Umre tavafının tamamını veya bir kısmını, hatta bir şavtını cünüp, abdestsiz, loğusa veya adetli olarak yapmak dem gerektirir. İhramdan çıkmadan yeniden yapılması halinde ceza ortadan kalkar.

Şafii mezhebine göre ise, hadesten taharet tavafın sıhhat şartı olduğu için bu durumdaki kişinin tavaf ve sa'yi geçerli değildir; abdest alıp ihrama bürünerek bunları yeniden yapması gerekir. Bu arada ihram yasaklarından herhangi birini ihlal etmişse, cezasını öder.

37 Tavafin şavtlarının eksik yapılması durumunda ne gerekir?

Tavafin ilk dört şavtı farz, kalan üç şavtı ise vaciptir. Dolayısıyla ilk dört şavtı yapan kimsenin tavafı geçerli olur. Daha sonra eksik kalan şavtlar usulüne uygun olarak yapılırsa her hangi bir ceza gerekmez. Vacip olan bu üç şavtın biri veya daha fazlası yapılmazsa, vacip terk edildiği için dem gerekir.

Diğer üç mezhepte ise tavafı yedi **şavta** tamamlamak farzdır. Aksi takdirde yapılan tavaf geçersiz olur.

38 Bir mazereti olmadığı halde tekerlekli sandalyeye binerek tavaf yapan kimsenin tavafı geçerli midir?

Tavafı yürüyerek yapmak vâciptir. Buna göre gücü yettiği halde tekerlekli sandalye ile yapılan tavaf geçerli olmakla birlikte, bu şekilde yapmak dem gerektirir. Tavaf yenden yapılırsa ceza düşer.

Şafi mezhebine göre, tavafı yürüyerek yapmak sünnettir. Bu sebeple, gücü yettiği halde tekerlekli sandalye ile tavaf yapmak mekruh ise de ceza gerektirmez.

Hasta, yürüyemeyecek kadar yaşlı ve özürlü olanlar ise, tekerlekli sandalye ile tavaf yapabilecekleri gibi bundan dolayı herhangi bir ceza ödemeleri de gerekmez.

39 Başkası adına nafîle tavaf yapılabilir mi?

Başkaları adına nafîle tavaf yapmak yerine kişinin kendi adına nafîle tavaf yaparak se-

vabını dilediği kimselere bağışlaması uygun olur.

40 Tavaf, geri geri yürüyerek yapılırsa geçerli olur mu?

Tavaf geri geri yürüyerek yapılırsa iade edil-
melidir. İade edilmezse Hanefilere göre dem
gerekir.

Şafiî, Malikî ve Hanbelî mezheplerine göre
ise, bu şekilde yapılan tavaf geçerli olmaz;
yeniden yapılması gerekir. Bazı şavtlarda
böyle yapılırsa bu şavtların iadesi yeterlidir.

41 Ziyaret tavafi ihramsız yapılabilir mi?

Ziyaret tavafi ihramlı olarak yapılabileceği
gibi, ihramsız olarak da yapılabilir.

**42 Namaz kılınması mekruh olan vakitlerde
tavaf yapılabilir mi?**

Tavaf için kerahat vakti söz konusu olmadığı
için, namaz kılmanın mekruh olduğu vakit-
lerde de tavaf yapılabilir.

IV.

TAVAF NAMAZI

IV. TAVAF NAMAZI

43 Tavaf namazının hükmü nedir? Nerede ve nasıl kılınmalıdır?

İster farz, ister vacip, isterse nafil olsun, her tavaftan sonra iki rekat tavaf namazı kılmak Hanefi ve Malikilere göre vacip; Şafi ve Hanbelilere göre ise sünnettir.

Efdal olan tavaf namazını Makam-ı İbrahim'de kılmak ise de, imkânı şerhinde Harem'in uygun yerinde, buna da imkân bulamayanlar Harem'in dışında kılabilirler. Bu itibarla tavaf namazını Makam-ı İbrahim'de kılmaya çalışarak tavaf edenlere engel teşkil etmekten sakınılmalıdır.

44 Tavaf namazını kılmadan peşpeşe birkaç defa tavaf yapmanın bir sakıncası var mıdır?

Tavaf namazı Hanefi ve Malikilere göre vaciptir. Ancak tavafın vacibi olmayıp, haccın müstakil vaciplerinden olduğu için, kılınmaması tavafın sıhhatine mani değildir. Peş peşe birden fazla tavaf yapan kimsenin her bir tavafın arkasından iki rekât tavaf namazı kılması müstehap olup ertelenmesi mekruhtur. Şâfiî mezhebine göre ise bunun bir sakıncası yoktur.

45 Namaz kılınması mekruh olan vakitlerde tavaf namazı kılınabilir mi?

Hanefi mezhebine göre kerahet vaktinde namaz kılmak mekruhtur. Bu nedenle efdal olan, kerahet vakti değilse tavaf namazını tavaf yapıldıktan sonra ara vermeden kılmaktır; ancak daha sonra da kılınabilir.

Şafii mezhebine göre ise tavaf namazı kerahet vaktinde de kılınabilir.

46 Sa'yden sonra kılınması gereken bir namaz var mıdır?

Hac ve umre sa'yinden sonra kılınması gereken bir namaz yoktur.

47 Mescitte uyuyan kişi uyandıktan sonra abdest almadan namaz kılabilir mi?

Yatarak veya herhangi bir yere yaslanarak uyuyan kimsenin abdesti bozulur. Bu durumdaki kişinin tavaf etmesi veya namaz kılabilmesi için yeniden abdest alması gerekir. Uyku ile uyanıklık arasında olup yanında konuşulanları duyacak durumda olan ya da tahiyatta uyuyan kimsenin ise abdesti bozulmuş olmaz.

V.
SA'Y

V. SA'Y

48 *Sa'yin şavtlarını eksik yapan kişiye ne gerekir?*

Hanefî mezhebine göre sa'yin ilk dört şavtını yapmak farz, yediye tamamlamak ise vaciptir. Son üç şavtı terk eden kişinin, her şavt için bir fitre miktarı sadaka vermesi gerekir.

Şafiî, Malikî ve Hanbelî mezheplerine göre ise sa'yi yedi şavta tamamlamak rükün olduğundan, bir şavt eksik olsa bile sa'y geçerli olmaz.

49 *Meşru bir mazereti olmadığı halde arabaya binerek sa'y yapan kimsenin ne yapması gerekir?*

Hanefî ve Malikî mezheplerine göre gücü yeten kimsenin sa'yi yürüyerek yapması vaciptir. Bu nedenle meşru bir mazereti olmadığı halde sa'yi tekerlekli sandalye ile yapmak dem (koyun veya keçi kesmeyi) gerektirir.

Şafiî ve Hanbelî mezheplerine göre ise sa'yı yürüyerek yapmak sünnettir. Gücü yettiği halde sa'yi tekerlikli sandalye ile yapmak mekruh ise de ceza gerekmez.

50 Geçerli olmayan bir tavaftan sonra sa'y yapan kimsenin ne yapması gerekir?

Sa'y müstakil bir ibadet değildir. Bu itibarla, sa'yin geçerli olmaması durumunda geçerli bir tavaftan sonra yeniden yapılması gerekir.

51 Umre Tavafını yapıp, sa'y yapmadan tıraş olarak ihramdan çıkan kişinin ne yapması gerekir?

Umre yapmak üzere niyet edip ihrama giren ve umre tavafını yaptıktan sonra sa'y yapmadan tıraş olan kişi, Hanefi mezhebine göre ihrçikmiş olur. Dolayısıyla bu durumda umrenin sa'yini ihramsız olarak yapar. Ancak umrenin sa'yini ihramlı olarak yapmak vacip olduğundan, kendisine dem (koyun veya keçi kesmek) gerekir.

Şâfiî, Mâlikî ve Hanbelî mezheplerine göre ise, sa'y umrenin rükünlerinden biri olduğu için, kişi sa'y yapmadan tıraş olmakla ihramdan çıkmış olmaz; ihram yasağı işlemiş

olur. Bu durumda yapması gereken, şayet elbise giymişse tekrar ihram bezlerine bürünerek umrenin sa'yini yapmak ve ondan sonra tıraş olarak ihramdan çıkmaktır. Ayrıca bu kişi ihramdan çıkma vakti gelmeden (sa'y'den) önce tıraş olduğu ve elbise giydiği için kendisine iki ceza gerekir. Ceza konusunda ise muhayyerlik hakkından yararlanarak ya iki dem, ya altı gün oruç veya on iki fitre miktarı sadaka verme seçeneklerinden birini tercih edebilir.

52 *Sa'y esnasında abdesti bozulan kişi ne yapmalıdır?*

Hadesten tahâret, yani sa`yi abdestli olarak yapmak sa'yin sünnetlerindedir. Bilerek abdestsiz yapmak ise mekruhtur. Bununla birlikte, tavafı abdestli olarak yaptıktan sonra sa'y esnasında abdesti bozulan kişinin bu haliyle sa'yini tamamlaması durumunda sa'yi geçerli olur.

53 *Henüz tavaf yapmadan sa'y yapıp tıraş olan kimsenin ne yapması gerekir?*

Henüz tavaf yapmadan sa'y yapan ve tıraş olan kimsenin sa'yi geçerli değildir. Zira

sa'yin geçerli olabilmesi için muteber bir tavaftan sonra yapılmış olmasđ gerekir. Dolayısıyla bu durumdaki kişi ihramdan çıkmış olmaz; ihram yasağı işlemiş olur. Böyle bir kimse önce tavafını yapar, sonra sa'yini tekrarlar, daha sonra ihramdan çıkar. Ayrıca **İhramdan ıkma vakti gelmeden tıraş olarak** ihram yasağı işlediğinden dolayı da kendisine dem (koyun veya keçi kesmek) gerekir.

şafii mezhebine göre ise muhayyerlik haklarından yararlanıp; ceza olarak bir dem (koyun veya keçi kesme),  gün oruç tutma veya altđ fitre miktarđ sadaka verme seçeneklerinden birini tercih edebilir.

54 Umrenin tavaf ve sa'yini tamamlayan ancak henüz tıraş olup ihramdan çıkmadan önce cinsel ilişkide bulunan eşlere ne gerekir?

Umrenin tavaf ve sa'yini yaptıktan sonra henüz tıraş olup ihramdan çıkmadan önce cinsel ilişkide bulunan eşlerin umresi geçerli olur. Ancak ceza olarak kendilerine dem gerekir.

VI.

ŞEYTAN TAŞLAMA

VI. ŞEYTAN TAŞLAMA

55 *Cemerata abdestsiz taş atmak caiz midir?*

Cemerata abdestsiz taş atmak caizdir.

56 *Bayramın ilk günü gece yarısından önce Akabe cemresine taş atmak caiz midir?*

Bayramın ilk günü gece yarısından önce Akabe cemresine taş atmak caiz değildir. Zira Akabe cemresini taşlama zamanı; Hanefî ve Malîkî mezheplerine göre bayramın birinci günü fecr-i sadıktan itibaren başlar, ikinci gün, fecr-i sadığa kadar devam eder. Taşlar bu zaman diliminde atılmazsa dem gerekir.

İmam Ebû Yusuf ile İmam Muhammed'e göre, vaktinde atılamayan taşlar, bayramın dördüncü günü güneş batıncaya kadar kaza şeklinde atılabilir ve vaktinde atılmadığı için terettüp etmiş olan ceza düşer.

Şafiî ve Hanbelî mezheplerine göre ise, Akabe Cemresi'ne taş atma bayramın birinci

günü gece yarısından itibaren başlar, bayramın 4. günü güneşin batmasına kadar devam eder. Bu zaman diliminde atılması gereken taşlar bayramın dördüncü günü güneş batımına kadar atılsa caiz olur, her hangi bir ceza da gerekmez.

57 Mazereti nedeniyle şeytan taşlamayı tamamlamadan Mekke'den ayrılmak zorunda kalan kimsenin ne yapması gerekir?

Bu durumdaki kimsenin yerine vekil tayin ederek kalan taşları attırması gerekir.

58 Vaktinde atılamayan taşların kazası nasıl yapılır?

Mazeretsiz olarak şeytan taşlamayı tamamen terk etmek veya bir günde atılması gereken taşların yarından çoğunu atmamak Ebu Hanife'ye göre dem gerektirir. Her gün için atılması gereken taşların yarından fazlası atılmış ise, eksik bırakılan her bir taş için sadaka gerekir.

Ebu Yusuf ve İmam Muhammed ile Şafiî ve Hanbelî mezheplerine göre ise, vaktinde atılmayan veya eksik bırakılan taşlar, ertesi gün veya bayramın son günü güneşin batmasına kadar atılırsa ceza düşer.

VII.

KURBAN (HEDY)

VII. KURBAN (HEDY)

59 *Temettu ve Kıran haclarının hedylerinin (hac kurbanı) kesim vakti ne zaman başlar?*

Ebû Yusuf ve **İmam Muhammed** ile Malikî ve Hanbelî mezheplerine göre temettu ve kıran hedyinin kesim zamanı, kurban bayramının ilk günü fecr-i sadıktan itibaren başlar. Bu kurbanın, bayramın üçüncü günü güneş batıncaya kadar kesilmesi sünnettir. Bu süre içerisinde kesilmeyip daha sonraya ertelenmesi mekruh ise de ceza gerekmez.

Şafii mezhebine göre temettu hedyinin bayramda kesilmesi daha faziletli ise de umre ihramından çıktıktan sonra kesilmesi de caizdir.

Ebû Hanifé'ye göre ise bu hedyin kesim zamanı, kurban bayramının ilk günü fecr-i sadıktan itibaren başlar. Bayramın üçüncü günü güneş batıncaya kadar kesilme-

si vaciptir. Ancak, günümüz şartlarında **İmameyn'in görüşüyle amel etmek daha uygundur.**

60 Temettü veya kıran haccına niyet eden bir kimse kurban kesme imkânına sahip olduğu halde bunun yerine oruç tutabilir mi?

Temettü veya kıran haccına niyet eden bir kimse kurban kesme imkânına sahip olduğu halde bunun yerine oruç tutamaz. Hatta bu imkanı bulamayıp oruç tutmuş olan bir kimse eyyam-ı nahr denilen kurban kesme günlerinde bu imkanı elde ederse ayrıca kurban kesmesi de gerekir. Eyyam-ı nahr-dan veya tıraş olduktan sonra bu imkânı elde ederse; orucu yeterli olup kurban kesmesi gerekmez.

61 Hacda Akabe Cemresine taş atma, kurban kesme ve tıraş olma fiilleri arasında tertibe riayet etmeyen kimseye ceza gerekir mi?

Ebu Hanife'ye göre bu tertibe uymayan kimseye dem gerekirse de, İmam Ebu Yusuf, İmam Muhammed ve İmam Şafii'ye göre bundan dolayı ceza gerekmez.

VIII.

UMRE

VIII. UMRE

62 *Umre yapmak üzere ihrama girip Mekke'ye gelen kişi sağlık sorunları sebebiyle umresini erteleyebilir mi?*

Umre yapmak üzere ihrama giren fakat umre yapacak kadar kendini sağlıklı hissetmeyen kişi, sağlığına kavuşuncaya kadar ihramlı olarak bekler; iyileşince tavaf ve sa'yini yaparak tıraş olup ihramdan çıkar. Tavaf ve sa'yini ertelemesinden ötürü de bir ceza gerekmez. Ancak bu bekleme süresi içinde ihram yasaklarına riayet etmesi gerekir.

63 *Tavaf veya sa'yden herhangi biri yapılmadan umre tamam olur mu?*

Tavaf, **İslam** alimlerinin tamamına göre umrenin farzıdır. Bir ibadetin farzı terk edilince o ibadet batıl olur; yeniden yapılması gerekir. Sa'y ise, Hanefi mezhebine göre um-

renin vacibidir. Meşru bir mazeret olmadan terkedilirse dem gerekir.

Şâfiî, Mâlikî ve Hanbelî mezheplerine göre ise sa'y etmek haccın ve umrenin rükünlerinden biridir. Sa'y yapılmazsa hac ve umre geçerli olmaz. Bu nedenle umrenin tamamlanması için tavfla birlikte sa'yin de mutlaka yapılması gerekir.

64 *Kurban bayramı günlerinde umre yapılabilir mi?*

Haccın ancak hac aylarında yapılabilmesine karşılık umre için belirlenmiş her hangi bir zaman yoktur. Arefe ve bayram günleri (teşrik tekbirlerinin getirildiği 5 gün) dışında her zaman umre yapılabilir. Arefe günü sabahından bayramın 4. günü güneş batıncaya kadarki süre içinde ise umre yapmak tahrîmen mekruhtur. Çünkü bu günler hac menâsikinin yapıldığı günlerdir.

Şâfiî, Mâlikî ve Hanbelî mezheplerine göre hac yapmaya niyetli olmayanlar teşrik günleri dâhil yılın her gününde umre yapabilirler.

Malikî mezhebine göre hac yapmaya niyetli olanlar bayramın 4. günü güneş batıncaya kadar, Şafiî mezhebine göre ise veda tavafi dışında haccın bütün menâsiki tamamlanmadıkça umre yapamazlar.

65 Hac veya umre için Mekke'de bulunanların umre yaptıktan sonra kalan günlerde yeni bir umre yapmayı mı, yoksa bunun yerine nafîle tavafi mı tercih etmelidirler?

Temettu haccı yapan kimselerin umre yaptıktan sonra hac ihramına girinceye kadarki süre içinde, Arafat vakfesinden önce tekrar umre yapmaları caizdir. Ancak bu kimseler için efdal olan umre yapmak değil, **çokca** tavaf yapmaktır.

Umre mevsiminde umreye gidenlerin ise, harem hudutları dışına çıkarak ikinci üçüncü...vs. umre yapmaları caiz ise deda tavaf yapılması daha efdaldir.

66 Her umre için mikata gitmek gerekir mi?

Bir kimsenin umresini tamamladıktan sonra yeni bir umre yapabilmek için tekrar Ha-

rem bölgesi hudutları dışına çıkararak orada ihrama girmesi gerekir. Bu konuda en çok bilinen yer, Ten'im mescidinin bulunduğu yerdir.

67 Yapılan birden çok nafile tavaf veya umre hac farızası yerine geçer mi?

Bir ibadetin yükümlülüğünden kurtulabilmek için o ibadetin vaktinde özel niyetiyle, şartlarına riayet edilerek yerine getirilmesi gerekir. Bu itibarla, yapılacak umre ve nafile tavaflar ne kadar çok olursa olsun, hac ibadetinin yerine geçmez.

68 İmkan bulup Kâbe'yi gören veya umre yapan kişiye hac farz olur mu?

Haccın farz olması için belli zamanda hac farızasının ifa edileceği yerlerde bulunma imkânına sahip olmak gerekir. Bu iki şarttan biri eksik olursa kişiye hac farz olmaz. Dolayısıyla hac mevsiminde değil de başka bir vakitte Mekke'de bulunan bir kimse hac mevsimi başlamadan oradan ayrılmak zorunda kalır ve hac vaktinde tekrar gitme

imkânı bulamazsa, sırf Mekke'de bulunmuş olmasından dolayı kendisine hac farz olmaz.

69 *Hac ve umre görevlerini yaparken belli duaları okumanın hükmü nedir?*

Kur'an-ı Kerimde geçen veya Peygamber (s.a.v.) ile bazı selef âlimlerinden rivayet edilgelelen duaları okumak güzel ve daha feyizli olsa da bu duaları aynen okumak zorunlu değildir. Arzu edenler bu dualardan yararlanabileceği gibi, önceden bildiği ve devam etmekte olduğu güzel duaları da okuyabilir. Arapça okumayı bilmediği için kitaplarda yer alan duaları telaffuz edemeyen veya telaffuzda güçlük çekenler, okumak istedikleri duanın Türkçesini de okuyabilirler. Ya da anlamını göz önüne alarak bunu kendi ifadeleriyle dile getirerek dua edebilirler. Esasen kişinin Yüce Yaratıcıya gönlünü açıp yakarmasında en güzel yol, kişinin içinden geldiği gibi dua etmesidir.

70 *Başkaları adına yapılan umre veya nafîle tavafların hükmü nedir?*

Belli şartlarda başkası adına vekalet yoluyla ibadetin yapılması sadece farz olan hacda mümkündür. Yükümlülük olmadığı için başkası adına nafile umre ve tavaf yapmak yerine; kişinin kendi adına umre ya da nafile tavaf yaparak sevabını ölü veya diri dilediği kimselere bağışlaması uygun olur.

71 Hacer-i Esved'e dokunamamak hac veya umrenin eksikliğine sebep olur mu?

Tavafa başlarken, her şavtın sonunda ve sa'ye başlarken Hacer-i Esved'i istilam etmek (selamlamak) sünnettir. Tavaf mahalli تنها olur ve Hacer-i Esved'e yaklaşmak mümkünse öpülür; öpme imkânı bulunamaması halinde bu sünnet uzaktan eller kaldırılıp, "Bismillahi Allahu ekber" denilerek selamlamakla yerine getirilmiş olur. Hacer-i Esved'e dokunamamak ise hiç bir surette tavafta bir eksikliğe sebep olmaz.

İzdiham olması halinde Hacer-i esved'i öpmek için başkalarına eziyet etmek, kadın erkek karışık halde bulunmak ise caiz değildir.

IX.

HACDA VEKÂLET

IX. HACDA VEKÂLET

72 Temettü haccına niyet etmiş olan bir kimse, umreyi kendi adına, haccı da başkası adına veya haccı kendi adına, umreyi başkası adına yapabilir mi?

Temettü haccına niyet etmiş olan bir kimse vekalet şartlarına uymak kaydıyla, umreyi kendi adına, haccı da başkası adına veya haccı kendi adına, umreyi başkası adına yapabilir. Zira temettü haccında, umre ve haccın aynı kişi adına yapılması şartı yoktur.

73 Görevli bir kimse ölen bir yakını için hac yapabilir mi?

Bedel haccın geçerlilik şartlarından birisi de hac masraflarının, adına hac yapılan kişi tarafından karşılanmasıdır. Buna göre hac organizasyonunda görevli olan bir kimse,

masraflarını gönderenden alarak bir başkası adına bedel haccı yapamaz. **Çünkü görevlilerin bütün masrafları hac organizasyonu tarafından karşılanmaktadır.**

Ancak görevli bir kimse, farz haccı eda etmeden ölmüş olan veya vekalet vermesi şartıyla hacca gidememe özrü süreklilik arz eden anne, baba veya bir başkası yerine ücret almaksızın hac edebilir.

74 Temettü haccı yapmak üzere vekil olan kimse, umreyi kendisi için yaparsa ne gerekir?

Vekil olarak gönderilen kişi, önce müvekkilin verdiği görevi yapmalı, gönderenin şartlarına muhalefet etmemelidir. Muhalefet etmesi halinde haccına devam eder ve dönüşte, aldığı parayı iade eder; haccı da kendi adına yapmış olur.

Ancak vekil olan kişi hac menasikini tamamladıktan sonra ilave masrafları kendisi karşılaması şartıyla dilerse kendi adına umre yapabilir.

75 Türkiye'deki bir kimse, adına hac yapmak için Suudi Arabistan'daki bir kişiye vekalet verebilir mi?

Bedel olarak hac yapmakta asıl olan, müvekkilin memleketinden yola çıkmaktır. Dolayısıyla Türkiye'de bulunan bir kimsenin S. Arabistan'daki bir kimseye hac için vekalet vermesi caiz olmaz. Ancak hac yapmadan ölüp yerine hac yapılmasını vasiyet eden kişinin terikesinin üçte biri, kendi memleketinden gitmeye yetmiyorsa, istihsanen, yettiği yerden vekil gönderilebilir. S. Arabistan'da bulunan kişilerden yararlanılma konusu da bu çerçevede değerlendirilmelidir.

Şafii mezhebine göre ise, Türkiye'de bulunan bir kimsenin, S. Arabistan'da bulunan bir kimseyi vekil tayin etmesi halinde, vekilin hac menasikine mikat mahallinde ihrama girerek başlaması şartıyla bu vekalet geçerli olur.

76 Arafat'tan önce komada olup ölmek üzere olan hacı adayı için bulunduğu yerden bedel tayin edilebilir mi?

İyileşme ve komadan çıkma ümidi kalmamış hastalar adına bulunduğu yerden bedel tayin edilebilir.

77 Bedel hac için gelen kimse hangi hacca niyet etmelidir?

Vekil, gönderen kişinin (müvekkilin) belirlediği hacca niyet etmelidir. Müvekkil, hac çeşitlerinden birini belirtmeksizin, sadece "haccetmesini" söylemiş ise; vekil ifrada niyet etmelidir; "dilediğini yap" diyerek serbest bırakmış ise, dilediğine niyet edebilir.

X.

HACDA KADINLARA AİT
ÖZEL HALLER

X. HACDA KADINLARA AİT ÖZEL HALLER

78 *Özel halindeki bir kadın, bu halinden dolayı mikatta ihrama niyet etmeden Mekke'ye gelse, ne yapması gerekir?*

Kadının özel hali ihrama girmesine engel değildir. Özel halinde de olsa bir kadının Hac veya umre yapmak için mikat mahallini geçmeden ihrama girmesi gerekir.

Şayet bir kimse mazeretli ya da mazeretsiz olarak mikat mahallini ihrama girmeden geçerse, henüz hac veya umre fiillerinden birine başlamadan mîkat mahalline geri dönüp orada ihrama girmesi vaciptir. Geri dönme-yip de bulunduğu yerden ihrama girerek hac veya umresini tamamlarsa; dem (bir koyun veya keçi kurban kesmesi) gerekir.

79 Özel hali sebebi ile umresini yapamayan kadın doğrudan Arafat'a çıkabilir mi?

Temettu haccı yapmak üzere umre için ihrama girdikten sonra âdet gördüğünden dolayı umrenin tavafını yapamayan ve Arafat'a çıkma zamanına kadar temizlenemeyen kadın, umresini iptal eder; hac için niyet edip telbiye getirerek ihrama girer ve Arafat'a çıkar. Bu durumda yapacağı hac, ifrad haccı olur. Hac menâsikini tamamladıktan sonra, iptal ettiği umresini kaza eder ve bundan dolayı da bir dem (koyun veya keçi) keser.

Şafiî, Malikî ve Hanbelî mezheplerine göre ise bu durumdaki bir kadın, umresini iptal etmez; kıran haccına niyet eder ve vakfesini yapmak üzere Arafat'a çıkar. Arafat dönüşünde hac ve umre niyetiyle bir tavaf ve bir sa'y yapar. Ayrıca kıran haccı için bir kurban keser.

80 Özel halinde iken umrenin tavaf ve sa'yini yapıp, saçını keserek ihramdan çıkan kadının ne yapması gerekir?

Hadesten taharet tavafın vacibi olduğu için, özel halinde iken umrenin tavaf ve sa'yini yapıp saçını keserek ihramdan çıkan kadına dem (bir koyun veya keçi kesmek) gerekir.

Şafii mezhebine göre ise, hadesten taharet tavafın geçerlilik şartıdır. Bu nedenle adetli olarak yapılan tavaf ve sa'y geçerli olmaz. Dolayısıyla bu durumdaki kadının temizlendikten sonra tavaf ve sa'yi yeniden yapması gerekir. Ayrıca ihramdan çıkma vakti gelmeden saçını kestiği için, muhayyerlik hakkından yararlanıp ceza olarak dem (koyun veya keçi kesmesi), üç gün oruç tutması veya altı fitre miktarı sadaka vermesi gerekir.

81 Kadınların hac veya umrede âdet hallerini geciktiren veya öne alan ilaç kullanmaları caiz midir?

Sağlıklarına zarar vermeyecekse kadınların, adet geciktirici ilaç kullanmalarında sakınca yoktur. Ancak âdet geciktirici olarak kullanılan ilaçlar, çoğu zaman âdet düzensizliklerini de beraberinde getirebilir. Bununla bir-

likte adet in ilaçla geciktirilmesi durumunda yapılan ibadetler geçerlidir.

İlaç kullanma cihetine gitmeksizin organizasyonun alacağı tedbirler çerçevesinde hac veya umreyi tamamlamaları ise daha uygun olur.

82 Adet geciktirici ilaçların etkisiyle gününden önce veya sonra gelen akıntının hükmü nedir?

Adet kanamasına etki eden ilaçların kullanımını her zaman kesin çözüm olmayabilir. Bazen bu ilaçlar kanamanın gününden önce veya sonra olmasına sebebiyet verebilir. Bu nedenle, kullanılan ilaçlara bağlı olarak gelen akıntı adet kanaması hükmünde kabul edilmektedir. Kadınların adet günleri en az üç gün, en çok on gündür. **İki** adet arasındaki temizlik süresi ise en az on beş gündür. Buna göre bir bayan ilaç kullandığı halde, bu ilaç tesirsiz kalıp bir **önceki âdetinin** bitiminden itibaren on beş gün geçtikten sonra kanaması olur ve bu kanama en az **üç** gün devam ederse bu kişi adetli sayılır. Bu kana-

ma on günden fazla devam ederse onuncu günden sonrası adet kanı sayılmayıp **özür** kanı sayılır.

83 *Özel halinin bitimini beklemeksizin Mekke'yi terk etmek zorunda kalan kadın, bu halde iken ziyaret tavafını yapabilir mi?*

Hanefî mezhebine göre özel hallerinde bulunan kadınlar, temizlenmeden Mekke'den ayrılmak zorunda kalırlarsa, **ziyaret tavafını** âdetli olarak yaparlar ve ziyaret tavafının vaciplerinden birini terk etmiş olduklarından dolayı da ceza olarak bir bedene (sığır veya deve) keserler.

Umre için ihrama girip, özel hallerinde bulunan kadınlar ise, temizlenmeden Mekke'den ayrılmak zorunda kalırlarsa -aynı şekilde- **umre tavafını** âdetli olarak yaparlar ve umre tavafının vaciplerinden birini terk etmiş olduklarından dolayı da ceza olarak bir dem (koyun veya keçi) keserler.

Malikî mezhebine göre kadının âdet dönemindeki iki kanama arasındaki kesinti

süresi temizlik hali sayılır. Dolayısıyla bu durumdaki kadın -mümkün olursa- bu ara sürede gusledip tavafını yapabilir.

Şafii ve Hanbelî mezheplerine göre ise, özel halindeki kadının tavaf yapması caiz değildir. Temizlenmeyi beklemek zorundadır.

84 Menopoz dönemindeki kadının akıntıları ibadetlere engel olur mu?

Menepoz dönemine giren kadının gördüğü kan istihaze/özür kanı olup ibadetlere engel değildir.

85 Âdetli olarak Arafat'a çıkan bir kadın, Arafat ve Müzdelife Vakfelerinden sonra Cemerat'ta şeytan taşlayıp ihramdan çıkabilir mi?

Arafat ve Müzdelife'de vakfe yapmak, Cemerat'ta şeytan taşlamak ve ihramdan çıkmak için hadesten taharet şartı aranmaz. Buna göre, adetli olarak Arafat'a çıkan bir kadın Arafat ve Müzdelife vakfelerinden sonra Cemerat'ta şeytan taşlayıp saçını keserek ihramdan çıkabilir.

86 *Normal âdeti bittiği halde âdetin azami süresi bitmeden hac veya umre menâsikini yapıp saçını keserek ihramdan çıkan bir kadın daha sonra leke görürse ne yapması gerekir?*

Bu durumdaki bir kadın daha sonra leke görürse bakılır

Kadının gördüğü lekeler âdet halinin azami süresi (10 gün/240 saat) sonunda kesilirse bu günler de âdetten sayılır. Bu durumda kadın tavafın vaciplerinden olan temizlik şartına uymamış olacağından ceza olarak bir koyun veya keçi keser.

Eğer bu lekeler âdet halinin azami süresi olan 10 gün/240 saat sonunda kesilmez ise, normal adet gününden sonra gelen akıntı, istihaze/özür kanı sayılır. Bu halde iken yapılan ibadetler geçerli olur.

87 *Adet hali sona eren bir kadın henüz haccın sa'yini yapmadan saçını keserse, kendisine ne gerekir?*

Hacda şeytanı taşıyıp kurban kestikten sonra henüz haccın sa'yini yapmadan saçını kesen kadına bir şey gerekmez.

88 Adet hali sona eren bir kadın henüz umrenin sa'yini yapmadan saçını keserse, kendisine ne gerekir?

Umrenin tavafını yapıp, henüz sa'yini yapmadan saçını kesen kadına, dem (koyun veya keçi kesmek) gerekir.

Şafii mezhebine göre ise umre sa'yini yapmadan saçını kesen kadın ihramdan çıkmış olmaz; ihram yasağı işlemiş olur. Dolayısıyla sa'yini yapıp, saçını keserek ihramdan çıkması gerekir. Ayrıca muhayyerlik haklarından yararlanıp; ceza olarak bir dem (koyun veya keçi kesme), üç gün oruç tutma veya altı fitre miktarı sadaka verme seçeneklerinden birini tercih edebilirler.

89 Kafilesi Mekke'den ayrılacak olan bir kadının özel hali sebebiyle "veda tavafi" yapamaması durumunda ne gerekir?

90 *Adetli olarak nafile tavaf yapmanın hükmü nedir?*

Tavaf müstakil bir ibadet olup abdestli yapılması vacip/şarttır. Bu nedenle hayız halinde yapılan nafile tavafın iadesi gerekir. İade edilmediği takdirde dem (bir koyun ya da keçi kesmek) gerekir.

Diğer üç mezhebe göre ise; hadesten taharet, tavafın sıhhat şartı olduğu için, bu şekilde yapılan bir tavaf geçerli değildir; bundan dolayı bir ceza da gerekmez.

91 *Hac ve umre için Mekke ve Medine’de bulunan eşlerin cinsel ilişkide bulunmalarının hükmü nedir?*

Adet ve lohusalık halleri dışında ihramlı olmadıkça eşlerin Mekke ve Medine’de cinsel ilişkide bulunmalarında dinen bir sakınca yoktur.

92 *Kadınlar yanlarında mahremleri olmaksızın hac veya umre yolculuğuna çıkabilirler mi?*

Yolculuğun her devirde kendine özgü sıkıntı ve tehlikeleri bulunmaktadır. Bu nedenle kadınların uzun yolculuklara yanlarında mahremleriyle birlikte çıkmaları uygundur. Ancak yanında refakat edecek bir mahremi bulunmayan kadın, şayet yol güvenliği varsa, tek başına hac veya umre yolculuğuna çıkabilir.

93 Bir kadın ihramlı iken elbisedeğiştirebilir mi?

Hac veya umre için ihrama giren kadınların, elbiselerini çıkarmalarında veya değiştirmelerinde herhangi bir sakınca yoktur.

94 Kadınlar ihramdan çıkmak için saçlarının ne kadarını kesmelidirler?

İhramlı bir kadının ihramdan çıkmak için saçının ucundan parmak ucu kadar kesmesi yeterlidir.

XI.

HACDA SEFERİLİK

XI. HACDA SEFERİLİK

96 *Arafat'tan önce Mekke'de 15 günden az, Arafat'tan sonra ise 15 gün veya daha fazla kalan kimsenin seferilik durumu nedir?*

Arafat'a çıkmadan önce Mekke'de 15 günden daha az kalan kimse, seferi olduğu için namazlarını kısaltır. Bu durumda olan kişi Arafat'tan sonra Mekke'de 15 günden daha az kalacaksa yine seferidir. Fakat 15 gün ve daha fazla kalacaksa, mukimdir, namazlarını tam kılar.

Şafii mezhebine göre ise, giriş ve çıkış günleri hariç bir yerde dört gün ikamete niyet eden kimse mukim sayılır. Dolayısıyla Mekke'de dört günden fazla kalacak kişi hem Mekke'de, hem de Arafat'ta mukim sayılır.

97 On beş günlük turla umreye gidenler Mekke ve Medine'de namazlarını nasıl kılarlar?

Asıl vatanından geçici olarak 90 km. veya daha uzak bir mesafeye gitmek üzere yola çıkan kimse, gideceği yerde en az on beş gün veya daha fazla kalmaya niyet ederse mukim, onbeş günden az kalmaya niyet ederse seferi olur. Bu itibarla; Türkiye'den on beş günlük turla umreye gidenler Mekke ve Medine'de ayrı ayrı on beş günden daha az kalacaklarından dolayı seferi sayılıp, dört rekatlı farz namazlarını iki rekat olarak kılarlar. Ancak, cemaatle kılmaları durumunda, mukim olan imama uyduklarında dolayı dört rekat olarak kılarlar.

www.diyanet.gov.tr

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın hediyesidir.